

Utlåtande Rotel IV (Dnr KS 2019/874)

Gratis mensskydd i skolan

Motion av Lisa Palm (Fi)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen anses besvarad med hänvisning till det som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Isabel Smedberg-Palmqvist anför följande.

Ärendet

Lisa Palm (Fi) föreslår i en motion att kommunfullmäktige beslutar att uppdra utbildningsförvaltningen att tillse att stadens grund- och gymnasieskolor tillhandahåller kostnadsfria mensskydd till elever. Motionären anser att staden behöver satsa mer på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Att införa skattefinansierat mensskydd i skolan anser motionären kan leda till samtal om sexuell hälsa, PMS, endometriosis och att få bort stigmatiseringen kring menstruation.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret vill framhålla att skolors kärnuppdrag är att bedriva undervisning. Stadens skolor bedriver undervisning i ämnet sexualitet och reproduktiv i enlighet med läroplanen. I Stockholms stads grund- och gymnasieskolor kan elever gå till skolsköterskemottagningen och få mensskydd vid behov.

Utbildningsnämnden menar att elever i Stockholms stads grund- och gymnasieskolor idag kan gå till skolsköterskemottagningen och få mensskydd vid behov och att det med den föreslagna insatsen inte automatiskt följer att eleverna blir mindre obekväma och det är inte tydligt hur gratis mensskydd minskar stigmatisering av menstruation.

Mina synpunkter

Stigmatiseringen kring menstruation har minskat de senaste åren, även om det finns mycket kvar att göra. Information om menstruation, hur kroppen fungerar och ett fortsatt arbete för att synliggöra mens är viktigt för att utvecklingen ska fortsätta. Idag finns redan möjlighet för elever att få tillgång till mensskydd hos skolsköterskan vid behov och den möjligheten ska finnas kvar för att elever inte ska missa delar av skoldagen för att gå och köpa eller på annat sätt tillförskaffa sig mensskydd.

Jag vill påpeka att det är viktigt att vi värnar skolans ekonomiska förutsättningar genom att vara restriktiva med att ålägga skolorna kostnader utanför skolans kärnuppdrag - vilket är att bedriva undervisning. Det är en avgörande princip om vi ska värna kunskapsuppdraget.

Bilaga

Motion om gratis mensskydd i skolan

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motionen anses besvarad med hänvisning till det som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 25 mars 2020

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Isabel Smedberg-Palmqvist

Mats Larsson

Reservation anfördes av Rashid Mohammed och Torun Boucher (båda V) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. bifalla motionen
2. anför följande:

Sedan motionen skrevs har både England och Skottland infört gratis mensskydd. Motiveringen bakom är att mensskydd inte är någon lyxprodukt – utan ren nödvändighet. Varje år lägger tjejer och andra menstruerande personer cirka 1500 kronor på mensskydd. Det är mycket pengar för en tonåring utan egna inkomster. Att behöva be en förälder om pengar blir ännu svårare för barn och unga med små marginaler och i familjer där stigmat är stort.

Vi menar att gratis mensskydd i skolan skulle vara i linje med de nationella jämställdhetspolitiska målen, inte minst målet om jämställd hälsa som infördes som ett nytt självständigt mål 2016 och som inbegriper fysisk, psykisk och sexuell/reproduktiv hälsa.

Vi beklagar att skolborgarrådet i sitt svar skapar en motsättning mellan gratis mensskydd och skolans kärnuppgift - att bedriva undervisning. Vi menar att det är en falsk motsättning och att gratis mensskydd tvärtom skulle bidra till att säkerställa likvärdigheten i skolan och skolans uppgift att kompensera för skillnader i elevernas förutsättningar, såväl socioekonomiska skillnader som skillnader mellan könen. Att borgarrådet använder ekonomiska argument illustrerar väl det grönbåa styrets syn på jämställdhetsarbetet; det ska inte få kosta något. Vi vänder oss emot det synsättet och konsekvensen att just flickor ska stå tillbaka samtidigt som det grönbåa styret genomför skattesänkningar och nedskärningar på skolan.

Som stadsledningskontoret påpekar omfattar utbildningsnämndens ansvar också elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande insatser i stadens kommunala skolor. Det är glädjande att några av de satsningar vi införde under det rödgröna styret får fortsätta - till exempel de kunskapshöjande satsningarna kring kvinnlig könsstympning och hedersrelaterat våld och förtryck. Vi beklagar dock att majoriteten valt att ta bort det särskilda uppdraget som fanns för utbildningsförvaltningen att höja kunskapen om sexuella och reproduktiva rättigheter på ett bredare plan. Vi vet att det uppdraget ledde till insatser för att höja kunskapen om hur en kan tala om den egna kroppen, gränssättningar, sexualitet, menstruation och mycket annat inte minst inom grund- och gymnasieskolan. Enbart mensskydd kommer inte bryta stigmat kring mensstruation - men vi menar att insatserna går hand i hand.

Organisationer som MENSEN samt olika ungdomsjourer och tjejjourer arbetar aktivt för att mens inte ska vara ett hinder i vardagen. I Åkersberga har man på prov infört att erbjuda gratis mensskydd i skolan. I Södertälje arbetar Juventas ungdomsjour för att menssäkra kommunens skolor. Stockholm borde inte ligga efter utan ansluta sig

till de många initiativ och kommuner som nu går före i arbetet med att säkra alla tjebers tillgång till mensskydd. Därför yrkar vi bifall till motionen.

Ersätтарыttrande gjordes av Sissela Nordling Blanco (Fi) med hänvisning till Vänsterpartiets reservation.

Remissammanställning

Ärendet

Lisa Palm (Fi) föreslår i en motion att kommunfullmäktige beslutar att uppdra utbildningsförvaltningen att tillse att stadens grund- och gymnasieskolor tillhandahåller kostnadsfria mensskydd till elever. Motionären anser att staden behöver satsa mer på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Att införa skattefinansierat mensskydd i skolan anser motionären kan leda till samtal om sexuell hälsa, PMS, endometriosis och att få bort stigmatiseringen kring menstruation.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 februari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt kommunfullmäktiges budget för 2020 ska kunskapsuppdraget stå i fokus i Stockholms stads skolor. Det är väsentligt att stadens skolor bedriver undervisning i ämnet sexualitet och relationer, i enlighet med den nya läroplanen som ska beslutas. Det är också viktigt att ungdomar får information om vart de kan vända sig när det gäller frågor kring den sexuella och reproduktiva hälsan inklusive menstruationen. Allmän information till elever, i kombination med de individuella hälsosamtalen med skolsköterskan, ger mer kunskap samt en ökad möjlighet att upptäcka och förebygga ohälsa.

Utbildningsnämndens ansvar omfattar elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande insatser i stadens kommunala skolor. Utbildningsnämnden arbetar med kompetenshöjande insatser och under 2019 har skolsköterskor, skolkuratorer och annan personal haft möjlighet att öka sina kunskaper gällande kvinnlig könsstympning och hedersrelaterat våld och förtryck. Under 2020 kommer återigen utbildning kring kvinnlig könsstympning och hedersrelaterat våld och förtryck att erbjudas inom ramen för arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

I Stockholms stads grund- och gymnasieskolor kan elever gå till skolsköterskemottagningen och få mensskydd vid behov. Dessa tillhandahålls vanligen av företagen som tillverkar eller distribuerar mensskydd och delas ut utan marknadsföring. Skolsköterskan använder mensskydden i pedagogiskt syfte, för att

förevisa och ge prov på olika sorter, samt för att ge till elever som under skoldagen behöver mensskydd.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 6 februari 2020 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 januari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

I Stockholms stads grund- och gymnasieskolor kan elever idag gå till skolsköterskemottagningen och få mensskydd vid behov. Dessa tillhandahålls vanligen av företagen som tillverkar eller distribuerar mensskydd och delas ut utan marknadsföring. Skolsköterskan använder mensskydden i pedagogiskt syfte, för att förevisa och ge prov på olika sorter, samt för att ge till elever som under skoldagen behöver mensskydd.

Utbildningsförvaltningen menar att det med den föreslagna insatsen inte automatiskt följer att eleverna blir mindre obekväma och det är inte tydligt hur gratis mensskydd minskar stigmatisering av menstruation. Förvaltningen har heller inte sett över vilka kostnadskonsekvenser det skulle betyda om stadens grund- och gymnasieskolor skulle tillhandahålla kostnadsfria mensskydd till elever. Förvaltningen anser därför att det inte är aktuell att utbildningsnämnden får i uppdrag att tillse att stadens grund- och gymnasieskolor tillhandahåller kostnadsfria mensskydd till elever.

Skolans viktigaste roll för att främja hälsa och förebygga ohälsa är att utföra sitt kärnuppdrag, det vill säga bedriva undervisning. Det är väsentligt att skolan bedriver undervisning i ämnet sexualitet och relationer, i enlighet med den nya läroplanen som ska beslutas. Detta ska gälla för elever oavsett kön. Det är också viktigt att ungdomar får information om vart de kan vända sig, med vilka frågor, och på vilket sätt, när det gäller den sexuella och reproduktiva hälsan inklusive menstruationen. Allmän information till elever, i kombination med de individuella hälsosamtalen med skolsköterskan, möjliggör mer kunskap samt att upptäcka och förebygga ohälsa.

Förvaltningen arbetar med kompetenshöjande insatser och under hösten 2019 har skolsköterskor, skolkuratorer och annan personal haft möjlighet att öka sina kunskaper gällande kvinnlig könsstympning och hedersrelaterat våld och förtryck. Under år 2020 kommer utbildning kring kvinnlig könsstympning och hedersrelaterat våld och förtryck att erbjudas igen inom ramen för arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

